

DE LA ÎNȚELEGEREA FENOMENULUI
VORBIRII PÂNĂ LA OPTIUNEA PENTRU
METODA INDUCTIVĂ DE ÎNSUȘIRE A LIMBII
(I)

VIȘESLAVA CÍRIC

Cuvinte cheie: *metoda inductivă, cod primar, informație primară, cod comunicational, asamblaj verbal-nominal*

Inițial ne vom ocupa de unele date independente de apariția vorbirii, dar care se află în strânsă legătură cu aceasta.

Pornim de la constatarea că realitatea în totalitatea ei, fenomene, evenimente, întâmplări, acțiuni ființe, obiecte, sentimente, gânduri – reprezintă un ansamblu de diverse fapte.

Faptele, într-un sens cât mai cuprinzător posibil, neexprimate prin intermediul cuvintelor vreunei limbi, le-am denumit, convențional, **INFORMAȚII PRIMARE**¹

Informațiile primare au apărut dintr-o materie primă de natură energetică și sunt rodul unor principii primordiale esențiale pe care, tot convențional, le-am denumit **CODURI PRIMARE**.

Codurile primare determină componența informațiilor primare fie sub forma unui element energetic în mișcare, fie, cel mai des, sub forma unui element energetic în mișcare și a unor elemente energetice în repaos.

În cel de-al doilea caz, fiecare cod primar, tipologic unic în felul său, imprimă elementelor energetice din cuprinsul informațiilor primare pe care le-a generat o corelație specifică.

¹ Carl Friedrich von Weizsäcker, *Die Einheit der Natur*, München, 1971, apud Ernst Meckelburg, *Agenții Psi*, Timișoara, 1996, 188.

Repetăm, tipologic, fiecare cod primar este un unicat, și pe baza fiecăruia se ivesc informații primare de același tip, în număr nelimitat.

Prin urmare, câte coduri primare există, există tot atâtea tipuri de informații primare (de unități informaționale primare). Să exemplificăm:

Acesta este codul primar al îndemnului și al poruncii:

MIȘCĂRI ALE FEȚEI ȘI ALE CORPULUI, CARE SUSCITĂ LA O
ANUMITĂ ACȚIUNE

- energie în mișcare -

Iată și unele informații primare, ivite pe baza codului primar al îndemnului și al poruncii:

PRIVEȘTE	-	PRIVIȚI
ASCULTĂ	-	ASCULTAȚI
FUGI	-	FUGIȚI
VÂNEAZĂ	-	VÂNAȚI

«Convențional, informațiile primare și codurile primare sunt notate cu majuscule»

Acesta este codul primar al acțiunii curente:

REALIZATORUL ACȚIUNII + O ACȚIUNE ÎN DESFĂȘURARE
CURENTĂ

energie în repaus + energie în mișcare

Iată și unele informații primare, ivite pe baza codului primar al acțiunii curente:

SOARELE	STRĂLUCEȘTE
APA	CURGE
COPIIUL	FUGE
OAIA	PAȘTE

Să prezentăm și codul primar al tranzitivității:

REALIZATORUL ACȚIUNII	+	ACȚIUNEA ÎNDREPTATĂ DIRECT ASUPRA OBIECTULUI	+	OBIECTUL ASUPRA CĂRUIA ACȚIUNEA ESTE ÎNDREPTATĂ DIRECT
energie în repaos	+	energie în mișcare	+	energie în repaos

Notăm și unele informații primare, ivite pe baza codului primar al tranzitivității:

BĂRBATUL	VÂNEAZĂ	CERBUL
FEMEIA	SCALDĂ	COPIIUL
ȘARPELE	ÎNGHITE	BROASCA
SEMĂNĂTORUL	SEAMĂNĂ	SĂMÂNȚA

Ați sesizat, desigur, deosebirea dintre elementele alcătuitoare ale codului primar vizând îndemnul și porunca (mimica și gesturile unei persoane, suscitând o anumită acțiune din partea altei persoane) și cele ale codului primar vizând acțiunea curentă, apoi cele ale codului primar vizând tranzitivitatea (realizatorul acțiunii și acțiunea ca atare).

V-ați dat seama, bineînțeles, și de faptul că tuturor informațiilor de același tip le este propriu un sens general comun (sensul comun al informațiilor COPILUL FUGE, OIAIA PASTE este o acțiune curentă, al informațiilor FEMEIA SCALDĂ COPILUL, ȘARPELE ÎNGHITE BROASCA este tranzitivitatea).

Atenției voastre nu i-a scăpat nici faptul că, în cazul informațiilor de același tip, fiecare desemnează ceva ce-i este propriu doar ei.

Se pune întrebarea: Cum au apărut codurile primare și primele informații primare, servind drept arhetipuri pentru alte informații?

Răspunsul este: Codurile primare și primele informații primare au apărut concomitent.

Creatorul a durat primele informații primare în conformitate cu anumite principii primordiale sau formule întocmitoare pe care le numim coduri primare, iar fiecare dintre informațiile naturale de

aceiași tip se revelează ca purtătoare ale cifrului sau ale formulei sau ale codului primar care i-a făcut posibilă apariția.

Formula întocmitoare sau codul primar fixează elementele energiei creatoare într-un tot și astfel ia naștere informația primară. Codul primar exercită o forță de coeziune asupra elementelor ce alcătuiesc informația primară, asigurându-le unitatea de nezdruccinat, și, prin aceasta, statornicia informației în totalitatea ei.

Abia după multe secole, cărturarii, comparând informații primare de diferite tipuri, au ajuns, prin deducție, să întrezărească existența codurilor primare și să le prezinte sub forma unor formule teoretice.

La începutul expunerii am definit destul de vag atât informația primară, cât și codul primar.

Vom încerca acum să le definim ceva mai clar, mai concret.

Informația primară este un crâmpel de realitate, și anume un tot unitar, alcătuit dintr-o unitate energetică în mișcare (SEAMĂNĂ) și altele în repaus (SEMĂNĂTOR, SĂMÂNȚĂ), care se află într-o relație reciprocă de un anume tip (cum ar fi, de pildă, relația de tranzitivitate SEMĂNĂTORUL SEAMĂNĂ SĂMÂNȚA).

Am selectat anume configurații energetice având înțeles comun – SEAMĂNĂ, SĂMÂNȚĂ, SEMĂNĂTOR – pentru a evidenția mai bine complementaritatea aspectelor energetice – mișcarea: SEAMĂNĂ și repausul: SĂMÂNȚA, SEMĂNĂTOR.

Codul primar este cifrul plăsmuitor al unor crâmpel de realitate, al unor informații primare care imprimă o relație de un anume tip (de tranzitivitate, de exemplu) componentei energetice în mișcare (ACȚIUNII) și componentelor energetice în repaus (REALIZATORULUI ACȚIUNII și OBIECTULUI ACȚIUNII), menținându-le într-o unitate fermă.

* * *

Deoarece comunicarea umană sau transferul de informații prin intermediul propozițiilor are loc doar în procesul vorbirii, putem considera propozițiile drept produse ale vorbirii.

Dacă produsele se plămădesc din materie primă, din ce plămădă se ivesc propozițiile, vorbirea?

Materialul izvoditor al propozițiilor este, de bună seamă, sonor, dar specific sonor. Lingviștii l-au numit limbaj.

Lingviștii presupun că apariția limbajului ar fi în legătură cu comportamentul omului primitiv aflat în primejdie.²

Si ne propun să ne imaginăm următoarea priveliște:

Hoarda primitivă se odihnește la poalele unui pâlț de copaci în timp ce un tânăr străjer, cocoțat într-un copac, scrutează depărtările. Observând cum o hoardă dușmană se îndreaptă spre ai lui, străjerul, prin mimică, pantomimă, sunete nearticulate, urlete își îndeamnă confracții la fugă.

Astfel de scene s-au repetat sute de ani.

Dar la un moment dat, în împrejurări similare, s-a întâmplat ceva excepțional. Străjerul a pronunțat un cuvânt articulat, ceva ce aducea a verb la modul imperativ *fugiți*, pe care confracții l-au auzit, l-au înțeles instinctiv, iar noi azi îl considerăm propoziție „Fugiți!”.

Cum se explică această minune?

Informația naturală FUGIȚI, determinată de emoții extreme, a acționat ca un stimul. La stimul răspunde excitația.

La stimulul reprezentat de informația naturală FUGIȚI a răspuns drept excitație un crâmpei de limbaj, numit de noi convențional asamblaj verbal-nominal, și anume cuvântul *fugiți*, cuvânt care pur și simplu i-a scăpat străjerului de pe buze.

Dinamica intimă a fenomenului este următoarea.

Codul primar vizând îndemnul sau porunca (anumite mișcări ale feței și ale corpului) aflător în informația primară FUGIȚI a acționat asupra codului comunicațional corespunzător, adică asupra codului comunicațional, vizând îndemnul sau porunca.

Cărturarii știu de mult care este codul comunicațional vizând îndemnul sau porunca, și anume:

²Ariton Vraciu, *Lingvistică generală și comparată* (Capitolul 4, *Originea limbajului*), București, 1980.

- codul complet:

Un cuvânt nominal la cazul vocativ + Un verb la modul imperativ

- codul incomplet:

Un verb la modul imperativ

Dar în acele timpuri „imemorale”, când s-a declanșat vorbirea, codul comunicațional vizând îndemnul sau porunca s-a manifestat sub forma primului cuvânt rostit.

Probabil era doar o rădăcină – *fug* – care ulterior, prin utilizare „specializată” și chiar „ajustată” formal, a ajuns să semnifice modul imperativ.

Apărând în computerul fonc al omului, primul crâmpei de limbaj sau primul asamblaj verbal-nominal(incomplet) *fugiți*, adică prima unitate de materie primă, a fost posibilă și apariția produsului corespunzător, a primei propoziții „Fugiți!”.

Ca unitatea de materie primă, adică asamblajul-verbal nominal, din premisă, din posibilitate, să devină realitate, adică produs al comunicării sau propoziție, trebuia ca asamblajul auzit de om în computerul său fonc să fie rostit către semeni, să fie auzit și înțeles de aceștia. Si mai trebuia ceva. Să fie însușit, nu imediat, ci cu timpul, prin rostirea sa repetată, de întreaga comunitate.

Așa cum picătura de ploaie la un moment dat devine fulg de nea, așa și asamblajul verbal-nominal, prin rostire, devine propoziție. Crâmpeiul de materie primă (asamblajul-verbal-nominal) limitat inițial la un singur cuvânt, având semnificația unui verb la imperativ, reprezintă o entitate, iar produsul vorbirii sau propoziția – alta.

Pentru ca unitatea informațională FUGIȚI să devină propoziția „Fugiți!” era neapărat nevoie să apară o unitate de materie primă sonoră corespunzătoare, și anume asamblajul verbal-nominal. Căci informația primară nu poate fi transpusă direct în propoziție. Pentru aceasta e nevoie de un suport material. Proiectul unei clădiri va fi materializat în clădire doar prin utilizarea materialelor de construcții.

INFORMAȚIE PRIMARA (FUGIȚI)	→ <i>Asamblaj verbal-nominal</i> (<i>fugiți</i>)	→ Propoziție (Fugiți!)
- crâmpiei de realitate sesizat fără a fi rostit, alcătuit din configurații energetice distincte /aici, doar din element energetic în mișcare/	- unitate de bază a limbajului, alcătuită din verb și părți nominale de vorbire /aici, doar din verb/	- unitate comunicațională alcătuită din subiect, predicat, etc. /aici, doar din predicat/

Dinamica intimă a procesului este dată de o altă schemă și anume:

CODUL PRIMAR → *Codul comunicațional*

Limbajul, odată demarat, oamenii, pe bază de imitație, au inventat alte unități similare, adică alte asamblaje verbal-nominale parțiale, reprezentate de verbe la modul imperativ – *ascultă-ascultați, privește-priviți*, etc. «Convențional, codurile comunicaționale și asamblajele verbal-nominale sunt notate cu litere de tip cursiv.»

După apariția asamblajelor verbal-nominale incomplete vizând îndemnul și porunca, la un moment dat au apărut asamblaje verbal-nominale complete, vizând tot îndemnul și porunca: *omule fugi, oameni fugiți, femeie ascultă, femeilor ascultați*, etc. Acest „la un moment dat” se situează în segmentul de timp aferent apariției substantivelor și a celorlalte părți nominale de vorbire. Substantivele au apărut în strânsă legătură cu codul comunicațional al identității, reprezentând corespondentul codului natural al identității.

Iată codul natural al identității

- complet:

UN EXPONENT AL IDENTITĂȚII	+	UN ELEMENT DE CONEXIUNE IPOTETIC	+	IDENTITATEA CA ATARE
-------------------------------	---	--	---	-------------------------

- incomplet:

IDENTITATEA CA ATARE

Lui îi corespunde codul comunicațional al identității

- complet:

<i>O parte nominală de vorbire la nominativ</i>	+	<i>Verbul „a fi” la o formă personală</i>	+	<i>O parte nominală de vorbire la nominativ</i>
---	---	---	---	---

- incomplet:

<i>O parte nominală de vorbire la nominativ</i>

Precum verbele la modul imperativ, și substantivele la cazul nominativ au apărut ca urmare a comportamentului omului primitiv în primejdie.

Rememorând priveliștea exemplificată inițial, nu e greu să ne imaginăm cum străjerul, observând hoarda dușmană apropiindu-se de ai săi, cu mâna întinsă în direcția de unde venea pericolul, rostește cuvântul *oameni* sau *dușmani* sau ceva asemănător.

Lingviștii preferă totuși o altă priveliște.

Apărând pe neașteptate în fața hoardei un lup, unul din confrăți, cu mâna întinsă în direcția fiarei, a pronunțat un cuvânt articulat care aducea a substantiv la nominativ *lup*.

De fapt, informația naturală LUP, determinată de emoții extreme, a acționat ca un stimul. La acest stimul a răspuns, în calitate de excitație, asamblajul verbal-nominal incomplet *lup*.

Desigur, codul primar incomplet, vizând identitatea (IDENTITATEA CA ATARE), aflător în informația primară LUP, a acționat asupra codului comunicațional incomplet corespunzător, adică al identității (*substantiv la nominativ*). Ca atare, omul primitiv, auzind în computerul său fonice asamblajul verbal-nominal incomplet, limitat la un singur cuvânt, *lup*, l-a rostit, iar confrății lui l-au auzit și l-au înțeles instinctiv. Era propoziția „Lup!”.

Când spunem că a fost acționat codul comunicațional incomplet al identității, adică un substantiv la nominativ, ne-am permis o exprimare anticipativă. Respectivul cuvânt *lup* doar ulterior, prin utilizare specializată, a ajuns să semnifice un substantiv la nominativ.

Lingviștii, desigur, nu au cum să știe dacă primul substantiv era *lup* sau un alt cuvânt, având alt sens lexical, dar susțin că respectivul cuvânt a servit ca model pentru cuvintele – substantiv, la cazul nominativ. Și nu numai. În multe limbi, substantivele la nominativ au început să fie folosite și la cazul vocativ.

Așa se explică forma identică a substantivelor la cele două cazuri, nominativ-vocativ, în multe limbi.

(Dar ce explicație dau lingviștii pentru substantivele care în alte limbi au forme distincte pentru nominativ și vocativ? Ei susțin că în respectivele limbi baza de pornire, și în cazul substantivelor, era codul comunicațional, complet însă, vizând îndemnul sau porunca, conform căruia, substantivul se află la cazul vocativ. Adică, revenind la exemplele inițiale, omul primitiv, la un moment dat, s-a adresat alor săi „Fraților!”. Și mult mai târziu atenționarea s-a îndreptat spre denumirea obiectului care prezintă pericolul.)

Și în cazul exprimării identității, după modelul oferit de primul substantiv, oamenii au inventat alte substantive: *urs-urși*, *iepure-iepuri*, *vulpe-vulpi* etc.

În schimb, a trecut foarte mult timp până ce oamenii „au țesut” asamblaje complete vizând identitatea, adică până au reușit să spună *el e om*, *acesta e lup*.

Acestei reușite i-a premers, fără doar și poate, o adevărată revoluție mentală. Fără revoluție mentală, oamenii n-ar fi putut să izvodească pronumele personale și celelalte pronume, dar mai ales n-ar fi putut izvodi verbul abstract *a fi*.

Apariția pronumelor este desigur în legătură cu apariția asamblajelor verbal-nominale pe baza codului comunicațional al acțiunii curente, corespunzător codului natural aferent.

Să ne reamintim de codul natural al acțiunii curente:

REALIZATORUL ACȚIUNII	+	O ACȚIUNE ÎN DEFĂȘURARE CURENTĂ
--------------------------	---	------------------------------------

Codului natural vizând acțiunea curentă îi corespunde codul comunicațional vizând o acțiune curentă:

- în cazul majorității limbilor indo-europene:

<i>O parte nominală de vorbire la cazul nominativ</i>	+	<i>Oricare verb la timpul prezent</i>
---	---	---

- în cazul limbilor slave:

<i>O parte nominală de vorbire la cazul nominativ</i>	+	<i>Un verb de aspect imperfectiv la timpul prezent</i>
---	---	--

(Există și alte exemple când codului natural unic îi corespund în diverse limbi diferite coduri comunicaționale. Prin urmare, în cazul a două limbi diferite, constatăm existența și a unor coduri comunicaționale identice, dar și a unora diferite. Pe de altă parte, codurile comunicaționale sunt exponenții unuia dintre două macrosisteme lingvistice: al macrosistemului care se axează pe categoria gramaticală a „articolului”, în cazul limbilor romanice și germanice, sau al macrosistemului care se axează pe categoria gramaticală a „aspectului verbal”, în cazul limbilor slave.)

Iată un exemplu de asamblaj verbal-nominal care exprimă o acțiune curentă: *copilul fuge*.

La un moment dat, substantivul a fost înlocuit de pronumele personal la persoana a III-a: *el fuge*.

De altfel, omul a sesizat mai întâi persoana a III-a și de aici și apariția mai întâi a pronumelui personal la această persoană. Apoi a apărut pronumele personal la persoana a II-a și la sfârșit și cel de persoana I³. Rezultatul a fost impresionant.

Omul a reușit să obțină o întreaga bandă sonoră, reprezentând un segment de limbaj, conținând asamblaje verbal-nominale atât conform codului comunicațional, cât și conform regulilor de acord în gen, număr, persoană:

³ Émile Benveniste, *Problemes de linguistique generale*, apud Emil Ionescu, *Manual de lingvistică generală*, București, 1992.

eu fug
tu fugi
el fuge
noi fugim
voi fugiți
ei fug

Asta înseamnă că nici din întâmplare vorbitorii nu vor spune „Eu fuge”, „Tu fugi.” Ci doar „Eu fug”, „Tu fugi.”

Dar până să ajungă la performanța amintită, până să ajungă „să țese” întreaga bandă sonoră, oamenii au folosit timp îndelungat doar asamblaje verbal-nominale vizând persoana a III-a. Având ca model primul verb dintr-un astfel de asamblaj, oamenii au inventat sute de noi verbe, tot la persoana a III-a.

Un salt spectaculos în evoluția limbajului îl reprezintă apariția asamblajelor verbal-nominale pe fondul codului comunicațional vizând *tranzitivitatea*, care corespunde codului natural vizând tranzitivitatea.

Să ne reamintim codul natural al tranzitivității:

REALIZATORUL ACȚIUNII	+	ACȚIUNEA ÎNDREPTATĂ DIRECT ASUPRA OBIECTULUI	+	OBIECTUL ASUPRA CĂRUIA ACȚIUNEA ESTE ÎNDREPTATĂ DIRECT
--------------------------	---	--	---	---

Iată și codul comunicațional al tranzitivității:

<i>O parte nominală de vorbire la cazul nominativ</i>	+	<i>Un verb tranzitiv la forme personale</i>	+	<i>O parte nominală de vorbire la cazul acuzativ</i>
---	---	---	---	--

Să prezentăm și o bandă ivită pe baza acestui cod comunicațional, alcătuită din asamblaje verbal-nominale corespunzătoare

<i>eu</i>	<i>pândesc</i>	<i>un cerb</i>
<i>tu</i>	<i>pândești</i>	<i>un cerb</i>
<i>flăcăul</i>	<i>pândește</i>	<i>un cerb</i>
<i>el</i>	<i>pândește</i>	<i>un cerb</i>

Pentru ce respectivele asamblaje reprezintă o realizare majoră față de cele ivite pe baza codurilor comunicaționale vizând îndemnul și porunca, apoi identitatea, apoi acțiunea curentă? Din două motive. Dacă în cazul asamblajelor care au precedat cele care reflectă tranzitivitatea, îmbogățirea vocabularului se axează pe înlocuirea a două componente din cuprinsul asamblajelor, în cazul celor care reflectă tranzitivitatea este posibilă înlocuirea a trei componente. Și apoi, procentajul reprezentat de informațiile primare vizând tranzitivitatea comunicabile prin intermediul propozițiilor corespunzătoare este deosebit de ridicat.

Să exemplificăm posibilitățile de îmbogățire a vocabularului prin procedeele de înlocuire a componentelor asamblajelor verbal-nominale ivite pe baza codului comunicațional al tranzitivității:

– înlocuirea componenteii verbale

<i>eu</i>	<i>gonec</i>	<i>un</i>	<i>cerb</i>
<i>tu</i>	<i>gonești</i>	<i>un</i>	<i>cerb</i>
<i>flăcăul</i>	<i>gonește</i>	<i>un</i>	<i>cerb</i>
<i>el</i>	<i>gonește</i>	<i>un</i>	<i>cerb</i>

– înlocuirea uneia sau a ambelor componente nominale

<i>eu</i>	<i>pândesc</i>	<i>un</i>	<i>dihor</i>
<i>tu</i>	<i>pândești</i>	<i>un</i>	<i>dihor</i>
<i>omul</i>	<i>pândește</i>	<i>un</i>	<i>dihor</i>
<i>el</i>	<i>pândește</i>	<i>un</i>	<i>dihor</i>

– înlocuirea componenteii verbale, dar și a celor nominale

<i>eu</i>	<i>gonec</i>	<i>un</i>	<i>dihor</i>
<i>tu</i>	<i>gonești</i>	<i>un</i>	<i>dihor</i>
<i>omul</i>	<i>gonește</i>	<i>un</i>	<i>dihor</i>
<i>el</i>	<i>gonește</i>	<i>un</i>	<i>dihor</i>

Treptat, pe baza unor noi coduri comunicaționale, aferente unor coduri naturale până atunci neabordate, au apărut noi asamblaje verbal-nominale. Noile coduri comunicaționale au făcut posibilă apariția unor noi asamblaje verbal-nominale, prin utilizarea mai întâi a cuvintelor însușite anterior. Cuvintele însușite anterior fiind la formele dictate de codurile însușite tot atunci, se impune acum modificarea respectivelor forme conform cerințelor noului cod. Să oferim un exemplu în acest sens.

Conform codului comunicațional referitor la o acțiune în folosul sau în detrimentul cuiva, se poate edifica asamblajul:

fiul îi vorbește mamei

Conform codului comunicațional aferent exprimării obiectului gândirii, din aceleași cuvinte se poate edifica următorul asamblaj:

fiul vorbește despre mamă

Mai târziu, datorită noului cod comunicațional, apar asamblaje verbal-nominale prin utilizarea unor cuvinte noi. Vorbitorii, în acest caz, inventează mai întâi cuvintele. Apoi le utilizează la formele dictate de noul cod. Ulterior, cuvintele noi sunt utilizate și la formele dictate de codurile însușite anterior. În acest scop vorbitorii operează ajustările necesare.

Astfel oamenii cucereau noi teritorii ale cunoașterii, concomitent cu îmbogățirea limbajului.

Mărturie a dezvoltării limbajului stau cuvintele pătrunse în computerul fonc al vorbitorilor.

Ele alcătuiesc un dicționar original, deosebit de dicționarele clasice.

În fiecare dicționar de tip clasic, cuvintele sunt ordonate alfabetic, la forma lor de bază (la infinitiv – verbele, la nominativ – părțile nominale de vorbire). În plus, este trecut și sensul lexical al fiecărui cuvânt, pentru că autorii dicționarelor știu cât de mult diferă numărul cuvintelor necunoscute de la utilizator la utilizator.

În „dicționarul” adăpostit de computerul fonc al fiecărui vorbitor, cuvintele nu sunt ordonate alfabetic, nici la forma lor de bază, nici nu este trecut sensul lor lexical. În acest dicționar special, de eficiență absolută, cuvintele pătrund doar în formele dictate de

coduri comunicaționale și pe baza asamblajelor verbal-nominale însușite pe deplin de vorbitor, asamblaje în strictă corespondență cu codurile comunicaționale care le-au permis ivirea.

Pentru că însușirea deplină a asamblajelor înseamnă și asimilarea sensului lexical al componentelor sale, consemnarea acestuia în dicționarul personal al vorbitorului ar fi un balast.

Cum se prezintă limbajul în dicționarul computerului fonetic de care dispune fiecare vorbitor? Sub forma unor șiruri de cuvinte verbale și a altor șiruri de cuvinte nominale, la formele dictate de codurile comunicaționale însușite.

Fiecare șir este paradigmatic, adică cuprinde cuvinte la o singură formă, cea generată de o singură caracteristică morfologică. Vom exemplifica aceasta, prezentând parțial unele șiruri paradigmaticice (nu toate) aflate în computerul fonetic al vorbitorilor de limba română, șiruri cuprinzând cuvinte la formele dictate de codul comunicațional al tranzitivității:

ating	atingi	atinge	un stâlp	o vază	un chibrit
culeg	culegi	culege	un toporaș	o zambilă	un ciot
distrug	distrugi	distruge	un perete	o casă	un cuib
împing	împingi	împinge	un scripete	o căruță	un coș
înving	învingi	învinge	un factor	o echipă	un impuls
smulg	smulgi	smulge	un pom	o frunză	un trunchi
resping	respingi	respinge	un pumn	o alianță	un atac

Cuvintele fiind astfel ordonate, vorbitorul, atunci când vrea să transpună în propoziții informații vizând tranzitivitatea, selectează rapid cuvintele necesare aflătoare deja la forma necesară. Pregătește din ele asamblaje potrivite și apoi le convertește în propoziții. De exemplu, având la dispoziție cuvintele: *culege*, *un toporaș*, *o zambilă*, va împleti din ele asamblajul *culege un toporaș o zambilă* și-l va converti în propoziția „El culege un toporaș și o zambilă.”

Este evident, deci, că ordonarea paradigmatică a cuvintelor, conform unei anumite caracteristici morfologice, presupune că un anumit cuvânt, ca purtător al unui anume sens lexical, apare în mai

multe șiruri paradigmatiche. Mai ales verbele, datorită atâtor forme flexionare cerute de multele moduri și timpuri.

Dacă, în computerul fonetic al vorbitorilor, cuvintele ar fi repartizate precum în dicționarele clasice, pentru a obține propoziția exemplificată anterior, vorbitorul ar trebui să conjuge la timpul prezent verbul „a culege” și să decline substantivele „toporaș” și „zambilă” articulate cu articolul nehotărât. Apoi să afle de la cineva sau prin intermediul unei gramatici care este codul comunicațional al tranzitivității și pe baza acestuia „să țese” asamblajele necesare înainte de a selecta asamblajul de care are nevoie spre a-l converti în propoziție. Or știm cu toții, nimeni nu procedează astfel.

Dacă am traduce cuvintele din șirurile exemplificate într-o altă limbă, cea sârbă, să zicem, și le-am aranja tot în șiruri paradigmatiche, cele două serii de șiruri paradigmatiche nu s-ar suprapune. Căci, având același sens lexical, cuvintele din cele două limbi nu sunt omogene și gramatical. De exemplu, cele care sunt de genul masculin în limba română nu aparțin aceluiași gen în mod obligatoriu și în limba sârbă. Prin urmare, și în cazul unor coduri comunicaționale coincidente și în cazul altora deosebite în două limbi diferite, repartiția gramatical paradigmatică a cuvintelor cu același sens lexical este foarte diferită în computerele fonice ale vorbitorilor celor două limbi, deși principiul ordonator este același.

În legătură cu limbajul și asamblajele verbal-nominale alcătuitoare mai trebuie făcute anumite precizări. În timp ce informațiile primare, servind drept arhetipuri ale realității, sunt purtătoare ale codurilor primare, neizvodite de mintea umană, asamblajele verbal-nominale, indispensabile ca suport material sonor specific în procesul convertirii informațiilor în propoziții, sunt purtătoare ale codurilor comunicaționale, iar acestea sunt izvodite de mintea umană. Creatorul a încifrat, în deplină cunoștință de cauza și „pe loc” codurile primare unicat în informațiile primare, servind drept arhetipuri ale realității.

Ființa umană a ajuns la codurile comunicaționale pe cale ocolită. Oamenii au obținut asamblaje verbal-nominale, imitând structura informațiilor primare și, în felul acesta, fără să vrea, au imprimat asamblajelor codurile comunicaționale aferente codurilor primare.

Vom demonstra aceasta pe baza unui exemplu.

Codul primar dictează un anumit tip de relații (tranzitivitatea, de exemplu) configurației energetice în mișcare sau ACȚIUNII și configurației energetice în repaos, precum REALIZATORUL ACȚIUNII ȘI OBIECTUL asupra căruia se acționează, asigurând astfel unitatea componentelor amintite în cadrul informației primare.

Ca ființă pătrunzătoare (perspicace), omul și-a dat seama de diferența existentă între componenta energetică în mișcare și componentele energetice în repaos și a simțit că ele trebuie reflectate sonor prin cuvinte tipologic diverse, prin cuvinte care exprimă acțiunea, adică verbe, și prin cuvinte care exprimă realizatorul acțiunii și obiectul asupra căruia se acționează, adică substantive, pronume etc. Și a și procedat ca atare.

Pentru a reflecta sonor o anumită informație care exprimă tranzitivitatea (de ex. SEMĂNĂTORUL SEAMĂNĂ SĂMÂNȚA) a folosit un anumit verb la o anumită formă personală (*seamănă*) și anume substantive la anumite forme cazuale (*semănătorul, sămânța*). În felul acesta, fără să bănuiască măcar, a realizat codul comunicațional al tranzitivității.

<i>Un substantiv la nominativ</i>	+	<i>Un verb tranzitiv la o formă personală</i>	+	<i>Un substantiv la acuzativ</i>
---------------------------------------	---	---	---	--------------------------------------

Prin urmare, codul comunicațional imprimă verbelor și cuvintelor nominale din cadrul asamblajelor verbal-nominale o corelație specifică prin intermediul unor anume forme verbale și nominale.

Se presupune că primele cuvinte erau cuvinte-rădăcini care, prin utilizare specializată, treptat, au dat naștere la verbe la modul imperativ și la substantive la cazul nominativ sau vocativ.

Asamblajul verbal-nominal este o mare taină, dat fiind că partea verbală și cea nominală care îl alcătuiesc, deși opuse ca „stare de agregare”, se potențează reciproc „în dialog cu celălalt”, fără amestecare și anihilare, ci în întrepătrundere, datorită codului comunicațional⁴.

⁴ Apud Ghelasie Gheorghe, *Isihasm*, București, 1994

Asamblajul verbal-nominal reprezintă, de altfel, oglinda fidelă a tainei întruchipate în informația primară corespunzătoare.

Când am vorbit de alcătuirea asamblajelor verbal-nominale, am insistat asupra formelor cuvintelor care compun asamblajele, forme dictate de codurile comunicaționale aplicate. Acum mai adăugăm ceva. Codul comunicațional poate influența până și semnificația lexicală a cuvintelor. De exemplu, cuvântul „posvetiti” în limba sârbă, sub influența unui anumit cod, înseamnă „a dedica”: „Ucitelj mi je posvetio svoj udžbenik astrologije.” („Învățătorul mi-a dedicat manualul său de astrologie.”) Același cuvânt, sub influența altui cod comunicațional, înseamnă „a iniția în ceva”: „Ucitelj me je posvetio u tajne astrologije.” („Învățătorul m-a inițiat în tainele astrologiei.”)

În continuare ne vom referi la relația: asamblaj verbal-nominal și propoziție.

Fiind materie primă a vorbirii, asamblajul verbal-nominal are un statut inferior față de propoziție, care reprezintă produsul final al vorbirii. Subiectul propoziției, și predicatul propoziției sunt calitativ altceva decât firul nominal și firul verbal al asamblajului verbal-nominal, din care provin. Ceva superior.

Anterior am specificat faptul că vorbitorii în procesul comunicării nu au drept punct de pornire cuvântul la forma lui de bază, ca atare nu conjugă și nici nu declină cuvintele, adică nu înșiră formele pe care le-ar obține în felul acesta în cuplaje de cuvinte, susceptibile la o rapidă destrămare. Vorbitorii pornesc de la asamblaje verbal-nominale, reprezentând un tot unitar specific.

Propozițiile provin astfel din asamblaje verbal-nominale fie în forma lor inițială, fie într-o formă ușor modificată. Despre aceasta vom vorbi în secțiunea următoare a articolului.

Prin urmare, considerăm că nu cuvintele izolate, ci asamblajele verbal-nominale reprezintă unitățile de bază ale limbajului.

La această concluzie a condus întregul demers explicativ anterior, axat pe patru termeni de bază ce ne aparțin, și anume: cod primar, informație primară, cod comunicațional și asamblaj verbal-nominal.